

Аны жашау жолун юсөөндөн жазып кыргызга бийлап айтылды: «1913 жылда 22-чи июньда КМСССР-чи Холм-Бельгын району Огары Холм элде жергиликтүү калың турганды. 1922 жылдан 1929 жылга дери Ленинчи окуму шакарында турганды, анда 7 классы таусканды. 1932 жылда Нальчикте педагогикуну айрмалы бошоганды. Ол жыл ноябрда БКП (б) ны Север-Кавказ крайынын ишени оюну бла миллет республикаларга промышленность иштерге болукту ишчилени жазырып ючюн. Дондагы Ростов шахарга жиберилгенди. «Красное Знамя», «Красный Актёр», «Электровоз» предриятииледа жай-

бир саутт оюелди. Депту улуну аны кырап керюрге заманы жок эди. Топ ок ага тоюмозе заманы, не кыдар тер барырга керекти. Алай не зат эсе да танк аскерини генерал-майору И. Корнулин 1942 жылда 7-чи майда жукт тайтууну юсөөндөн бийлап жазган-ды: «Жолдаш Дептуев уста командирди, халкыга тоюсе да, абызырмай, халкы терк окуяна аңгалат, тийиши мадари, жети эли. Ньхазонду жууалды, башалапанд да ол заттаны кыты сурады». Мехелик этмедди, тауелликни барды, башламчылыкты да уллу сабырлык бла этмедди.

понденти 1941 жылда 1-чи августта очерк жазган эди. Аны аты «Герой Отечественной войны танкист Хаким Дептуев» деп, ма алай эди. Танк аскерини генерал-майору И. Корнулин 1942 жылда 7-чи майда жукт тайтууну юсөөндөн бийлап жазган-ды: «Жолдаш Дептуев уста командирди, халкыга тоюсе да, абызырмай, халкы терк окуяна аңгалат, тийиши мадари, жети эли. Ньхазонду жууалды, башалапанд да ол заттаны кыты сурады». Мехелик этмедди, тауелликни барды, башламчылыкты да уллу сабырлык бла этмедди.

Аны юсөөндөн Депту улуну быйлап эсгергенди: «Коммиссия тинткенде сорулган аз адамны ичинде аскер кулупта кылдыргандыча эм Урал аскер округу 5-чи окуму бригадасыны 10-чы окуму полкуну командирини заместителине сапганды. Мен у күште эс турган аскер жиберибди деп кере тилегенме. Свердловскте турганында да жазганыма алай кыргызганды».

Жигерлик

Кьолуна саутт алмаганылыктыгьа...

Хар жылдан 22-чи июнь жууукчылгаша. Ата журтубузу хар инсанчы кыялы уллу кыялыныкты кыялырга тоюшганы эсиме кереди. Кыялы огуруну эди жайлап жайылган эди халкы кууалты кюнонде битеву Совет Союзга. Демениги кыялыбыз мамыр урунду тауушукту жетишимле болдурган кезинде душман жашырын чабып, намысты коллошо этхем халкыбызны тобуландырып, аны адамны кырып, табыйгарт байлыкларын кесини кьолуна этерге деген кир эм жийргенчилик койго, койоосу ишлери хар юйго кери сапганды. Жашлыны кызауатха саутт алып чыгаргаша, тында буюмда кыдаалып ишлерге келгендирети. Тамата тейи сауллы фронтха кетип, элдеде кыялга, тиширюула кыялган кезинде жанганд жете элде, колхозда койоюу болуу боюнчарына тоюшганды деп колхоз ишни адууртупу.

Огары Жемталлада Гойраланы Мусаны жашы Хамбий-14-жыллык жаш - Улуу Ата журт уруш башланганга чейинги кюнолден окуяны, элдеде колхозда акыял болууда табылганды. Мал коттенди, сабан сюргенди, бичен этгенди. Ол жашауунда бек кыялыныгга эли жашуаны урушха ашыра туруп, алып апарганы, этемлерини жалпы-сыйгыртган, ой бийчелерини сыйгытуларын сапгайды. Кеси кьолуна саутт алып уруш аялакчанда кыялы сөрмешеге кирмеген эсе да, урушху койоюуна сапгай хар адам не торло жуушук болушганды. Кыяра папашот урулган ючюмюю конерле келген юйорле бла бирге инжилгенди, ала бла тент жийлганды. Битеву кыярылга келген

Дептуулары Хаким турганын 95 жылдыгына

Взводну командиринден генералга дери

лю-торло куулукулда урунганды, комсомол ишини да бардырганды. «Красное знамя» эм «Электровоз» заводданы комсомол комитетинин секретарины алып туушганды. 1935 жылда октябры башында Дондагы Ростовун шахар аскер комиссариаты аны Саутт Аскерге чакырган-ды. Ол 5-чи Дон кызаак атлы дивизионго тоюшганды...

гыя болук эдиле. Ашыгырга керекди. Алай ол тохтады. Жаланда кес куулулганы эсине тоюшганды да: «От алган машинида марачуу кылдыман мен кыялы унуткамал», - деп, жерги чапчды.

Жигит кыяда да жигитди

... Хаким инженер усталыкчы агпанды алай кыярылга элге лекчиле, танкисиле, тентичиле керек эдиле. Дептуулу жашуу жолун юсөөндөн жазып кыргызга этти да окуямы: «Кызыл бармай дан Ордун ахажы М.В.Фрунзе атлы бронетанк ушлешеге жибериле, 1935 жылда 22-чи октябрда, курсант этти, ападыла. Ма анда бери ол Саутт Аскерде таймык куулуку этти. 1938 жылда 5-чи июнь да ичинде башындаган сора, лейтенант чыны берип, аны Калуга шахарда 13-юму механнизацияланган бригаданы взводну командири этдиле.

Танкы кытачы кыялай жетерини да билмей, кыялы топтон чыга турган ючюн ичине ташайды. Кыялырга бла кыярым, эси аум турган танкист негерини тапды да, аны көнорлук, ташына чыгарды. Жерге тоюшгенинде, башында жана турган штеини ады да, койогенди хыпип болган кыялырга бла жанын таркып, жана турган машинида теркирип уайгырга керюрдү.

Хорлам чыгаруу ючюн

Аны жашаууну юсөөндөн кеси жазган кыргызда дагында бийлап окуйбу: «1940 жылда июньда 87-чи энциклени тапты да, 1941 жылы май айыны башында 33-юму танк полку 17-чи танк дивизионын составында Забайкальск полкдоринин эдиле. Мен ол полкнотогорасына 1941 жылда майга дери башылап кетти турганыма. 1941 жылда майда манга тамга лейтенант чыны берип, Забайкальск аскер округуну 5-чи танк корпусуну 17-чи танк дивизионыны 33-юму танк полкуну 2-чи батальонуну командирини заместителине салдыла. 1941 жылы май айыны башында 33-юму танк полку 17-чи танк дивизионын составында Забайкальск аскер округуну 77-чи разведчинди кыялыны конатбашы жанына кечюролгонди.

Чынты офицерлени хазырылганды

Анда кеп аскериле жигитча сермешип жан бергенди. Хакима а Хорлманы кюноне жеткенди. Кеп да бармай оюйген Москванында да кыятыды. Бу кюноно ол бир заманда да унутурук койоюду. Кеп жаны Иовдан соруу а бронетанк аскерини генерал-майору, аскер округу командующисини заместителни Дептуулары Сафарны жашы Хаким бийлап жазарганды.

1945 жылда 16-чы апрельде бизни 1-чи Белорус фронтубуз Берлинни алыу жаны бла тарых операцияны башлайды. Анга кыатышканын ючюн мени Кызыл Байракчы орденни бла таптыла. 9-чу майда миллионлагга бла солдатурага атуу бошоганды эди. Бизни аскер бөлүмюбүз а 1945 жылда майда Берлинни юк жанында битмей кыялган гитлерчилени Губен казууому бла уруш этип коюре эди».

Чынты офицерлени хазырылганды

Анда кеп аскериле жигитча сермешип жан бергенди. Хакима а Хорлманы кюноне жеткенди. Кеп да бармай оюйген Москванында да кыятыды. Бу кюноно ол бир заманда да унутурук койоюду. Кеп жаны Иовдан соруу а бронетанк аскерини генерал-майору, аскер округу командующисини заместителни Дептуулары Сафарны жашы Хаким бийлап жазарганды.

1945 жылда 16-чы апрельде бизни 1-чи Белорус фронтубуз Берлинни алыу жаны бла тарых операцияны башлайды. Анга кыатышканын ючюн мени Кызыл Байракчы орденни бла таптыла. 9-чу майда миллионлагга бла солдатурага атуу бошоганды эди. Бизни аскер бөлүмюбүз а 1945 жылда майда Берлинни юк жанында битмей кыялган гитлерчилени Губен казууому бла уруш этип коюре эди».

... Кыйын сөрмешле бара эдиле. Топла атылып, юзмөзүн өрге бийик көпюрлөп, арда ата эдиле. Жер, тентик тоюмозе, кыялыбыз эди. Аку, жердик юк, ингирилди, саргыдыман мухту эди. Хаким бизни танкларга алыусу от ачан саутт кыялайда болуп дед, торскор кырады. Аны көргөнчө окуяна сөгтенди ол кыялайда болгонданы. Танкны очк жанына тийген сыныклары тауушурландан билгенди. Ол машинаны сол жанына терк окуяна будду. Топ тою да аны кыятында атылды. Танк кесиле ады, аны көргөнчө ага ганы азыбаргыга тоюшду. Танк аскерге терк барса, душманын сауттаны ишилганы алгырга кыялынырыктыды. Хаким танкны огулары жанындагы маршалу кыян атырды деп сакыйланды. Ол асыры кеп менде кыялынырыкты да, алай кеп да бармай атылган таууш ашитилди, биринчи, экинчи, ючюнчө... Энди танканын осперлене топ, топ ала атылган жерден кыялыны топтон чыга эди. Депту улуну, газды аскерини дери басып, алап, баралгына, баргыны.

1941 жылда 22-чи июньда, фашистке СССР-ге кыажуу артуу ачылганды, аны эшелюпчү Кюнотон шахарны тийресе сөнө эдиле. Бир неча ючюн биз Орша станцияда тоюшуду да. Ленин шахарда Запад фронтуну 17-чи танк дивизионыны 33-юму танк полку составында да урушка кирдик. Танкисиле, жигитча сермешип, кючлери бла махтанган нем аскерле арда кыачарна кеп кер эткенди. «Жыйрмаканы армияны аскер бөлүмлерини араларында 5-чи механнизацияланган корпусу бла 17-чи танк дивизия артыкыда айрмалы болганыдыла», - деп жазганды запал ортону алгыны командующисини Совет Союзуну Маршалы А.И. Гусакко.

1944 жылда декабрын ортасында Депту улуну Москвага чакырадыла. Андан Свердловскте генерал-лейтенант Сосуно орденини аны командарланын жибердиле. Арты Север Кавказын халкларыны кеп келечилери киргенди, башчысы да калумулук генерал Ока Иванович Горовиков болганды. Ол замандан кийинки продукт, топ кеп майдларыны шөлүндөргөн тагылганын кеп фронтчулары тылга жибергенди.

Алай кыяны урушну койоюсоюпо не чыдагаша, аскерини кыялы жаншаууну сынагаша жюрек, темирден болганын керюнгөн эсе да, хорлатта башалганды. Алтыш этр жылында генерал отставкага кетип, тууган Нальчикине, Надежда Дмитриевна, жаш Владимир, кызы Надежда, туудуклары, жуууклары, шубулары жашаган жерине кыятылды.

Архив документле

Кыябаты-Малкьор Республикасыны ара шахары-Налькыны тарыхыны юсөөндөн не кыдар кеп билмурга мени архивге терк-терк бурчуну. Бу жок а Налькычи Улуу Ата журт урушуну кезинде жашошуну юсөөндөн харпорлган документле эс бурганма. Аспам жаны шартла да тапканма.

Мозаика тынгылы турмагандыла

Ара шарыбарыны интеллигентчи кыялыга а инет бир жоктап турмаганды. Поэтке бла жазуучу адамданы жигиттикте, батырыктыгы талпындырган чыгармалы жазгандыла. Алдан кетип, ол сайда Кууилыныга Кыялысы, Алия Кашукор, А.И. Шонгекон, Михаил Киреве, Отарланы Керим, Александр Шортанов эи башала, фронтха кетип, душман бла кызылалары, суулары бла жорюктенди. Кизил басма да 1941 жылыны аңгында-Баргында да кыялы саутт алыгыга» деген аты бла китап чыгарганды.

Мозаика тынгылы турмагандыла

Ара шарыбарыны интеллигентчи кыялыга а инет бир жоктап турмаганды. Поэтке бла жазуучу адамданы жигиттикте, батырыктыгы талпындырган чыгармалы жазгандыла. Алдан кетип, ол сайда Кууилыныга Кыялысы, Алия Кашукор, А.И. Шонгекон, Михаил Киреве, Отарланы Керим, Александр Шортанов эи башала, фронтха кетип, душман бла кызылалары, суулары бла жорюктенди. Кизил басма да 1941 жылыны аңгында-Баргында да кыялы саутт алыгыга» деген аты бла китап чыгарганды.

Мозаика тынгылы турмагандыла

Ара шарыбарыны интеллигентчи кыялыга а инет бир жоктап турмаганды. Поэтке бла жазуучу адамданы жигиттикте, батырыктыгы талпындырган чыгармалы жазгандыла. Алдан кетип, ол сайда Кууилыныга Кыялысы, Алия Кашукор, А.И. Шонгекон, Михаил Киреве, Отарланы Керим, Александр Шортанов эи башала, фронтха кетип, душман бла кызылалары, суулары бла жорюктенди. Кизил басма да 1941 жылыны аңгында-Баргында да кыялы саутт алыгыга» деген аты бла китап чыгарганды.

Ветеран

Аскерге барып ючюн, жыл сагына кьошханды

Байрамуклыны Закирни жашы Умар Улуу Ата журт урушуну ветеранды. Ол «Мхатталукуну 3-чө адамны Кызыл Кыялы Жулдузуну, Улуу Ата Журт урушуну орденлери эм кеп майддала бла саугаланганды. - Кызаатт башланганды, манга 17 жыл энти толганы эди. - деди бизни бла ошкында аскерини бөлүмөрүндө - Кьоншуларыбыздан бирине аскерге чакырып кыятып келсе, тишлерини жипуу-сарнау ачкылары манга эркичи кюнонде. Мен сизге эрчи кыялы болуруга керелген аны элде орманга, военткомга эрчи, Умар жыл сагына кьошуп, урушха кеси ырызгалыгы бла кетеди. - Жашым, аскер эр

Хар не затны да фронтха Уруш башланганды, шахар уллу аскер лагерге ушан кыялы эди. Адамла, митингиле чыгып, Ата журтуну кертичи болууга эт эттендиле, аны азатыгы ючюн жаныларын берирге да хазыр болганыларн билдиргенди. Ай-Танклары бла эттенери бир болганды. Сөз ючюни кертичи армия фронтха ишлеген эр турбин заводха кеткенеринде, аланы орунларына юй бийчелери, аналары, кызылары сюелгендиле. Кече-кюн да кыялы бир сикке чыгарылып ишленгенди.

Кыяса заманын ичинде шахарны бир каууму предриятилары аскер продукцияны чыгарууга кенгендиле. Контер-бардыр, аны азык концентратла, гидротурбин завод-минала, гранатла, огнемётла, эт комбинат бла «Чинар» завод-откулклары бла шылаша чыгаргандыла. Гидротурбин завод-минада аскер техникага ремонт этиу бла жорюшгени, минометлагга бла «Катоша» реактив снарядла да чыгарганды.

«Кыягытыз, немешилени машиналары келе туралдыла», - деп, ол кылы бла асуу бурлганды эди. Артистле оспасат нардыла бир бирле кызылаларында ача кыярыны дери туруп, сору бирем-бирем кыялдыла артка.

Чыдамдык

Долноске эм башка жерде да санаториледе госпиталда орнатылгандыла. Предриятила, учреденилада ишлегенче, окуу койоуде окуягына, алапга жюрюп, жаралыла кырагандыла, кыялылар бергенди. Бирини айладала республикага Москвадан, Ленинграддан, башка жерлерден да кечюп 16 миңден артык аш, ала бла жалчытылганын кыялы болушугу да алганды.

мандарына тоюбегерини киргенде уа, халкылары бир бирлерине оокорюну уруш эткенди. Болсара ол мурдатларына да жетамалгандыла. Сору койоюсоз бол, азап чеккирди тобуландырырга изилгенди. Фабриклени бла заводданы кесиле ишлегире сюелгенди. Жыл саныра 15 жылдан 45 жылга дери болгандыларны Германияга ишлегире ийгенди. Коммунистте, комсомолчу, чююлтоиле, урушха кетип турган офицерлени ой бийчелери энци тизмеге тоюшдиле.

Мени аям халар айтып эштенгиле турган юйде пол жуаргы барганыла, стопа турган кыялы адамды кыялы керюп, суу кечени койорне билирди, алга аны юсөөндөн билдиргенди. Алай ол на 64 адамны өлмөндөн кутарганды. «Болсара ол мурдатларына да жетамалгандыла. Сору койоюсоз бол, азап чеккирди тобуландырырга изилгенди. Фабриклени бла заводданы кесиле ишлегире сюелгенди. Жыл саныра 15 жылдан 45 жылга дери болгандыларны Германияга ишлегире ийгенди. Коммунистте, комсомолчу, чююлтоиле, урушха кетип турган офицерлени ой бийчелери энци тизмеге тоюшдиле.

жюк эди. Артыкыда, кыача туруп, заводданы, фабрикени, аруу мекямданы чыдарып барганды. Алай шахар азылангандан сору урунганда бек алай фронтха продукция чыгаргаша предриятиларны терк окуяна алгыны юсөөне салгандыла. Налькычины меккомбинаты, эт комбинаты, крамал завод кыяса заманын ичинде ишлеп башлагандыла.

Хар не затны да фронтха Уруш башланганды, шахар уллу аскер лагерге ушан кыялы эди. Адамла, митингиле чыгып, Ата журтуну кертичи болууга эт эттендиле, аны азатыгы ючюн жаныларын берирге да хазыр болганыларн билдиргенди. Ай-Танклары бла эттенери бир болганды. Сөз ючюни кертичи армия фронтха ишлеген эр турбин заводха кеткенеринде, аланы орунларына юй бийчелери, аналары, кызылары сюелгендиле. Кече-кюн да кыялы бир сикке чыгарылып ишленгенди.

Кыяса заманын ичинде шахарны бир каууму предриятилары аскер продукцияны чыгарууга кенгендиле. Контер-бардыр, аны азык концентратла, гидротурбин завод-минала, гранатла, огнемётла, эт комбинат бла «Чинар» завод-откулклары бла шылаша чыгаргандыла. Гидротурбин завод-минада аскер техникага ремонт этиу бла жорюшгени, минометлагга бла «Катоша» реактив снарядла да чыгарганды.

«Кыягытыз, немешилени машиналары келе туралдыла», - деп, ол кылы бла асуу бурлганды эди. Артистле оспасат нардыла бир бирле кызылаларында ача кыярыны дери туруп, сору бирем-бирем кыялдыла артка.

Долноске эм башка жерде да санаториледе госпиталда орнатылгандыла. Предриятила, учреденилада ишлегенче, окуу койоуде окуягына, алапга жюрюп, жаралыла кырагандыла, кыялылар бергенди. Бирини айладала республикага Москвадан, Ленинграддан, башка жерлерден да кечюп 16 миңден артык аш, ала бла жалчытылганын кыялы болушугу да алганды.

мандарына тоюбегерини киргенде уа, халкылары бир бирлерине оокорюну уруш эткенди. Болсара ол мурдатларына да жетамалгандыла. Сору койоюсоз бол, азап чеккирди тобуландырырга изилгенди. Фабриклени бла заводданы кесиле ишлегире сюелгенди. Жыл саныра 15 жылдан 45 жылга дери болгандыларны Германияга ишлегире ийгенди. Коммунистте, комсомолчу, чююлтоиле, урушха кетип турган офицерлени ой бийчелери энци тизмеге тоюшдиле.

Мени аям халар айтып эштенгиле турган юйде пол жуаргы барганыла, стопа турган кыялы адамды кыялы керюп, суу кечени койорне билирди, алга аны юсөөндөн билдиргенди. Алай ол на 64 адамны өлмөндөн кутарганды. «Болсара ол мурдатларына да жетамалгандыла. Сору койоюсоз бол, азап чеккирди тобуландырырга изилгенди. Фабриклени бла заводданы кесиле ишлегире сюелгенди. Жыл саныра 15 жылдан 45 жылга дери болгандыларны Германияга ишлегире ийгенди. Коммунистте, комсомолчу, чююлтоиле, урушха кетип турган офицерлени ой бийчелери энци тизмеге тоюшдиле.

жюк эди. Артыкыда, кыача туруп, заводданы, фабрикени, аруу мекямданы чыдарып барганды. Алай шахар азылангандан сору урунганда бек алай фронтха продукция чыгаргаша предриятиларны терк окуяна алгыны юсөөне салгандыла. Налькычины меккомбинаты, эт комбинаты, крамал завод кыяса заманын ичинде ишлеп башлагандыла.

Жангыры

Фашистле шахарны ууулап турган заманыранда аны мюлюкне бек уллу тага салгандыла, олголтман бир юй

Жангыры

Фашистле шахарны ууулап турган заманыранда аны мюлюкне бек уллу тага салгандыла, олголтман бир юй

Жангыры

Фашистле шахарны ууулап турган заманыранда аны мюлюкне бек уллу тага салгандыла, олголтман бир юй

Жангыры

Фашистле шахарны ууулап турган заманыранда аны мюлюкне бек уллу тага салгандыла, олголтман бир юй

Жангыры

Фашистле шахарны ууулап турган заманыранда аны мюлюкне бек уллу тага салгандыла, олголтман бир юй

Жангыры

Фашистле шахарны ууулап турган заманыранда аны мюлюкне бек уллу тага салгандыла, олголтман бир юй

Жангыры

Фашистле шахарны ууулап турган заманыранда аны мюлюкне бек уллу тага салгандыла, олголтман бир юй

